

BELOW 10

Poveștile tinerilor despre abandonul școlar. Un sondaj social despre succes și eșec

Sumarul raportului local București, România

Sprejrinul Comisiei Europene pentru realizarea acestui material nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă exclusiv opinia autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru nicio utilizare a informațiilor conținute în acesta.

Autori

CIES, ISCTE-IUL - Sandra Mateus (coord.), Filipa Pinho, Patrícia Amaral, Susana Murteira

Contribuții

Ivana Bertić Bulić (Srednja škola Dalj, Croația)

Ivana Šibalić (Udruga za rad s mladima Breza, Croația)

Magali Ciais & Fatma Fall (ASSFAM - Groupe SOS Solidarités, Franța)

Attilio Orecchio, Marina Lovato & Nadia Simeoni (Progettomondo.mlal, Italia)

Ingrid Brizio, Raffaella Gramaglia & Sara Comba (AFP, Italia)

Stefania Avetta & Irene Miletto (Fondazione CRC, Italia)

Cristina Devecchi (University of Northampton, Marea Britanie)

Andreea Hagi & Andra Stoian (Salvați Copiii România)

Acest raport se bazează pe cercetarea calitativă desfășurată în cadrul Proiectului BELOW 10, condus de CIES-ISCTE și realizat în colaborare cu toți partenerii proiectului. Aceasta s-a desfășurat între 01.09.2016 și 31.03.2018.

Raportul complet al cercetării este disponibil (în limba engleză) pe site-ul proiectului Below 10 (<http://www.below10.eu>).

Aprilie 2018

REZUMAT "POVEȘTILE TINERILOR DESPRE ABANDONUL ȘCOLAR. UN SONDAJ SOCIAL DESPRE SUCCES ȘI EȘEC."

Cercetarea

Prezentul document rezumă conținutul raportului "Poveștile tinerilor despre abandonul școlar. Un sondaj social despre succes și eșec". Raportul se bazează pe o cercetare axată pe cauzele și trăsăturile eșecului școlar și a părăsirii timpurii a școlii, ale cărei date au fost colectate la nivel local în șase țări: Croația, Franța, Italia, Portugalia, România și Regatul Unit al Marii Britanii. Cercetarea a urmărit să răspundă la următoarele întrebări: 1) care sunt cauzele abandonului școlar și ale părăsirii timpurii a școlii la nivel local; 2) cum pot fi reduse abandonul școlar și părăsirea timpurie a școlii?

Părăsirea timpurie a școlii poate lua diverse forme; se referă, în mod generic, la neabsolvirea învățământului gimnazial, neîndeplinirea învățământului obligatoriu sau neobținerea diplomelor de calificare sau de absolvire a școlii. În acest studiu, persoanele care au părăsit timpuriu au fost, inițial, definite pe larg ca persoane cu vârsta cuprinsă între 15-24 de ani, cu calificări reduse, care nu mai sunt în educație sau în formare.

Obiectivele cercetării au fost: a) să dea voce experiențelor tinerilor cu privire la procesul, cauzele și efectele părăsirii timpurii a școlii, ale repetenției și ale abandonului școlar; b) să adune o serie de "povești tipice" despre părăsirea timpurie a școlii sau riscuri ale abandonului școlar care să reflecte diferitele situații în care acesta apare; c) să identifice factorii, acțiunile și opiniile complexe care stau la baza părăsirii timpurii a școlii atât la nivel individual, cât și la nivel școlar și comunitar. Pentru a atinge aceste obiective, s-au desfășurat interviuri și focus grupuri cu 507 persoane, dintre care 291 tineri (11-29 ani), 36 de membri ai familiei, 101 de specialiști în educație și formare, 70 de specialiști din afara școlii și 9 alți actori relevanți.

Grupul de copii și tineri participanți a inclus mai multe profiluri: tineri *NEET* – care nu urmează o formă de învățământ, nu au un loc de muncă și nu participă la activități de formare profesională (8%); copii și tineri care nu au absolvit învățământul

gimnazial (12%); copii și tineri în risc de abandon școlar (26%); copii și tineri care au revenit la școală după o perioadă de suspendare (29%); copii și tineri înscriși la școală sau care urmează cursuri de formare profesională (27%).

EȘECUL ȘCOLAR ȘI ABANDONUL ȘCOLAR TIMPURIU ÎN ROMÂNIA

În România, aproximativ 366.000 de copii nu urmau nicio formă de învățământ (preșcolar, primar, gimnazial, liceal sau profesional) în anul 2013, iar aproximativ 24.400 copii au abandonat învățământul primar și gimnazial în anul școlar 2012 – 2013. Statistica oficială nu include copiii care nu au fost niciodată înscriși în sistemul de învățământ sau care au abandonat școala în anii anteriori; definiția abandonului școlar nu este unitară, iar cazuri aparente de repetenție acoperă situațiile de abandon școlar. Programele și inițiativele de încurajare a participării școlare (de exemplu: mediatorii școlari, programele de tipul „A doua șansă”, programele „Școală după școală”) care, pe parcursul timpului, și-au demonstrat importanța și eficiența, rămân slab conturate, nefiind dezvoltate la scara necesară.

Cercetarea realizată la nivel local (București) a inclus 45 de copii și tineri cu vârste cuprinse între 11 și 30 de ani și 25 de adulți (specialiști în domeniul educației și membrii familiilor în care există cazuri de părăsire timpurie a școlii). În urma interviurilor și a focus grupurilor a fost posibilă identificarea a 4 tipuri de factori care stau la baza părăsirii timpurii a școlii:

- Individuali (lipsa activităților școlare atractive pentru elevi, sarcina la adolescente, lipsa documentelor de identitate, dorința de a avea un loc de muncă în detrimentul frecventării orelor de curs, anturajul care încurajează comportamentele de risc);
- Familia (lipsa de interes a părinților cu privire la situația școlară a copiilor, profesori cu comportament agresiv față de elevi, părinți plecați la muncă în străinătate, lipsa de educație a părinților, îngrijirea fraților mai mici și a gospodăriei, exploatarea economică, lipsa resurselor financiare, neglijența părinților);
- Școala (lipsa activităților extracurriculare, lipsa fondurilor publice pentru dotarea corespunzătoare a școlilor, curriculum școlară încărcată, interacțiunea deficitară dintre cadre didactice și părinți, slaba implicare a autorităților în prevenirea și

combaterea părăsirii timpurii a școlii, numărul scăzut de consilieri școlari, discriminarea, metode de predare necorespunzătoare nevoilor actuale ale elevilor);

- Comunitatea (prietenii care abandonează școala, localizarea școlii în zone cu grad ridicat de pericol, numărul mic de oportunități pe piața muncii).

În ceea ce privește recomandările făcute de participanții la cercetarea locală, acestea pun accentul în principal pe îmbunătățirea relațiilor dintre elevi-părinți-profesori - implicarea părinților în educația copiilor, transformarea atitudinii profesorilor din indiferentă sau agresivă în una prietenoasă și activă, creșterea numărului de consilieri școlari care să sprijine atât copiii, cât și părinții.

O altă categorie de recomandări face referire la activitățile oferite de școală - ore mai atractive, contexte pentru interacțiunea dintre elevi și adulți cu o carieră de succes, curriculum școlar care să conțină atât informații teoretice, cât și activități practice și care să fie axat pe dezvoltarea de competențe, programe de tip *after school* cu acces gratuit în fiecare școală, activități extracurriculare.

În plus, lista continuă cu recomandări privind sprijinirea elevilor și profesorilor pentru îmbunătățirea situației școlare - sprijin financiar din partea statului pentru a ajuta copiii (în special pe cei defavorizați) să rămână la școală, campanii de informare și conștientizare despre importanța educației școlare, programe de orientare profesională pentru elevi, programe de formare a profesorilor privind metode și tehnici moderne de predare, recompense pentru elevii cu rezultate școlare bune și pentru profesorii care oferă sprijin educațional copiilor defavorizați, crearea unei metodologii clare pentru cazurile de absenteism (prevenire, intervenție, sancțiuni).

Cercetarea europeană - reflecții și concluzii

Cercetarea realizată la nivel european a confirmat că părăsirea timpurie a școlii este un fenomen multidimensional, cu numeroase cauze și consecințe. Prin analiza interviurilor și a focus grupurilor a fost posibilă identificarea a 4 tipuri de factori care se stau la baza eșecului și a abandonului școlar:

- Individuali - (lipsa de) Motivația individuală și atitudinile inadecvate, (excesul de) responsabilități și constrângeri financiare, lipsa autonomiei și a responsabilității provocările în materie de sănătate.
- Familia - abandonul ca rezultat al inechităților fundamentale; condițiile sociale predominante au impact asupra alegerilor academice, în special problemele legate de lipsa resurselor economice în gospodăria, structura familiei, relațiile de familie și dificultățile familiale privind angajamentele în educație și școală.
- Școala - aspectele legate de școală se prezintă ca determinante pentru abandon și depășesc factorii familiali, individuali și alții. Relația dintre profesor și elev, metodele de predare utilizate, managementul școlii și absența structurilor de participare par a avea un impact semnificativ asupra implicării elevilor.
- Comunitatea - legată de contexte sociale, rețele de socializare, vecinătatea, aspectele cele mai menționate sunt influența negativă a persoanelor din anturaj, absența modelelor pozitive și a prevalenței valorilor morale care subvalorizează școala ca o oportunitate de mobilitate.

Studiul de ansamblu concluzionează că problema părăsirii timpurii a școlii implică mai mult decât simpla noțiune a faptului că studenții nu reușesc să obțină rezultate academice și să absolve școala. Problemele pot fi nu numai despre o mai bună pregătire a copiilor și tinerilor pentru școală, ci, mai precis, despre cum părinții, școala și comunitatea pot colabora mai bine în funcție de nevoile lor diverse și multiple.

În cele din urmă, subliniem cele mai valoroase 10 lecții învățate din rezultatele cercetării.

1. Beneficii pentru toți elevii

Inițiativele de prevenire sau de atenuare a părăsirii timpurii a școlii sunt în beneficiul tuturor elevilor, nu numai al celor aflați în situații de risc. Cu toții pot beneficia de medii de învățare sigure și primitoare în care profesorii cred în elevi și în capacitatea lor de a învăța și de a nu renunța la școală.

2. Valorizarea educației ca mijloc de dezvoltare personală și social

Valoarea educației nu este evidentă pentru elevii care se confruntă cu sărăcie și cu rezultate școlare nesatisfăcătoare. O cultură a învățării și a înțelegerii valorii îmbunătățirii trebuie să fie stimulată într-o etapă anterioară a vieții.

3. Transformarea evaluării decalajelor de învățare și evitarea repetenției

Consecințele repetării anului școlar și efectele academice și socio-emoționale asupra elevilor sunt semnificative. Repetarea este în detrimentul elevilor; are un impact negativ asupra atitudinii acestora față de școală.

4. Întărirea autonomiei și responsabilității în elevilor

Sistemele educaționale nu oferă tinerilor tot ce este necesar pentru a dobândi autonomie. Pentru a deveni elevi autonomi, elevii au nevoie de o posibilitate reală de alegere și control. Pentru a ajuta elevii să își dezvolte capacitatea de a face alegeri pentru ei înșiși, profesorii ar trebui să ajute elevii să își înțeleagă interesele de învățare, disponibilitatea a învăța în mod activ și autonom și capacitățile sau punctele forte în diferite domenii în funcție de cunoștințe și abilități.

5. Înlăturarea conflictului dintre generațiile elevi - profesori

Profesorii răspund din ce în ce mai puțin nevoilor elevilor, sunt din ce în ce mai puțin deschiși către inovație și detașați în continuare de lumea și cultura elevilor lor. Este important ca profesorii să își dezvolte competențele TIC și alte aspecte profesionale; de asemenea este fundamentală creșterea gradului de conștientizare a culturii tinerilor în rândul adulților.

6. Importanța relaționării

Comportamentul autoritar nejustificat subminează elevii și duce la anxietate și demotivarea acestora, iar învinovățirea și pedepsele duc la o exacerbare a problemelor educaționale. Sunt necesare noi forme de interacțiune și de relaționare în școli.

7. Promovarea inovației printr-o abordare ascendentă

Abordările pedagogice tradiționale, bazate pe clasă, pe învățarea uniformizantă care accentuează memorarea sau aplicarea procedurilor simple, în care predomină

rolurile tradiționale - profesorii predau și elevii învață - care sunt specifice învățământului autoritar și învățării pasive, trebuie schimbate. Sunt necesare alte abordări pedagogice, cum ar fi învățarea colaborativă, medii de învățare transformate, care să cuprindă învățarea personalizată pentru fiecare elev.

8. Ascultarea tinerilor

În ansamblu, această cercetare a arătat, de asemenea, cât de importantă este ascultarea tinerilor. Școlile, părinții și comunitățile locale ar trebui să creeze canale de comunicare flexibile, deschise și constante și să aloce timp pentru a înțelege circumstanțele care afectează tinerii aflați în situații de risc sau care au încetat să frecventeze școala.

9. Parteneriate pentru obținerea succesului educațional

Instituțiile și proiectele comunitare, altele decât cele din cadrul școlii, fac o diferență în prevenirea și atenuarea ESL. Ele contribuie într-o manieră semnificativă la procesele de conștientizare a vocației și la dezvoltarea descoperirii de sine și dau sens experienței educaționale. Acestea oferă suport personalizat și formează reale rețele de sprijin care contracarează izolarea elevilor. Este necesară o colaborare interprofesională reală pentru prevenirea părăsirii timpurii a școlii.

10. Facilitarea reintegrării în sistemul educațional

Tinerii care părăsesc liceul trebuie, de asemenea, să fie informați despre abordările reintegrării educaționale. Pentru tineri pare mai ușor să părăsească școala decât să se reintegreze. Examinarea politicilor formale existente pentru reintegrarea educațională necesită o mai mare atenție.